

Соціальні медіа підсилюють глобальні проблеми, такі як зміни клімату та соціальна справедливість, через рухи на кшталт #FridaysForFuture або #BlackLivesMatter. Ці рухи стимулюють інтеграцію таких тем у навчальні програми, роблячи їх невід’ємною частиною освіти.

Глобальна взаємопов’язаність, розвиток ринку праці та культурні зміни, спричинені соціальними медіа, є ключовими факторами еволюції освітніх парадигм. Очікується, що персоналізація, блокчейн та віртуальна реальність стануть ключовими складовими майбутніх освітніх парадигм. Проте необхідно забезпечити доступність технологій для всіх соціальних груп.

Соціальні тренди та соціальні медіа змінюють освітні парадигми, роблячи їх більш адаптивними, інклюзивними та орієнтованими на потреби сучасного світу. Однак важливо вирішувати питання нерівності, аби майбутні зміни сприяли глобальній освіті.

Список використаних джерел

1. Bond M., Buntins K., Bedenlier S., Zawacki-Richter O., Kerres M. (2021). Mapping research in student engagement and educational technology in higher education: A systematic evidence map. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 18 (2). URL: <https://educationaltechnologyjournal.springeropen.com/articles/10.1186/s41239-019-0176-8> (дата звернення: 04.09.2024).
2. Selwyn N. (2016). Is technology good for education? *Polity Press*. URL: <https://research.monash.edu/en/publications/is-technology-good-for-education> (дата звернення: 04.09.2024).
3. Viberg O., Grönlund Å. (2017). Understanding students’ learning practices: Implications for educational design in mobile learning environments. *British Journal of Educational Technology*, 48 (2), 390–407.
4. Wenger E. (2010). Communities of practice and social learning systems: the career of a concept. *Social Learning Systems and Communities of Practice*. Springer.
5. Biesta G. J. J. (2015). Good education in an age of measurement: Ethics, politics, democracy. *Paradigm Publishers*.

Віталій ГЛУХОТА

КРИТЕРІЇ ТА ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ СФОРМОВАНOSTI ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ

Феномен полікультурності притаманний сучасному суспільству. Для всього світу він є наслідком суспільних зрушень, які мали місце у післявоєнний час, а, особливо вони поширюються в період глобалізації.

Сьогодні полікультурність просякає усі суспільні і соціальні лакуни у тих країнах, які зіткнулися із проблемами, породженими колоніалізмом, пост колоніалізмом, антиколоніалізмом, расизмом, етнічною сегрегацією, масовою міграцією, в цілому, геополітичними, економічними та іншими факторами і чинниками суспільного розвитку.

У результаті теоретичного аналізу джерел, нами було виділено чотири компоненти полікультурної компетентності вчителя географії: знанневий, емоційно-ціннісний, мотиваційний та практичний. Саме ці компоненти можна розцінювати і як критерії сформованості полікультурної компетентності у даній категорії здобувачів педагогічної освіти. У відповідності до визначених критеріїв було також виділено ряд конкретних показників сформованості полікультурної компетентності та діагностичний інструментарій, за допомогою якого можна здійснювати моніторинг цих показників (див. табл. 1) [2-3].

Знанневий критерій охоплює рівень теоретичних знань про полікультурну компетентність, що є основою для подальшого розвитку цієї компетенції. Глибокі теоретичні знання дають майбутнім учителям можливість не лише зрозуміти сутність полікультурності, а й інтегрувати ці знання у свою професійну діяльність, адаптуючи навчальні програми та методи викладання до різноманітного учнівського складу. Високий рівень розвитку логічного мислення допомагає вчителям географії аналізувати і синтезувати різноманітні культурні аспекти, порівнювати їх та правильно інтерпретувати вплив культури на суспільство і природу. Інтелектуальна лабільність як показник свідчить про здатність адаптуватися до швидких змін інформації та різноманітності культур, що є важливою якістю в умовах глобалізованого світу.

Емоційно-ціннісний критерій акцентує увагу на емоційному сприйнятті полікультурності, що формує відповідну установку та ціннісне ставлення до міжкультурних відносин. Важливими показниками тут є емоційна врівноваженість та стабільність, оскільки вони визначають здатність учителя працювати в емоційно напруженій ситуації, пов'язаній з культурними відмінностями та конфліктами. Емоційний інтелект забезпечує вміння розпізнавати, розуміти та керувати емоціями, як власними, так і учнів, що особливо важливо у багатокультурному середовищі. Високий рівень емоційного інтелекту сприяє побудові позитивного та толерантного навчального простору.

Таблиця 1

Критерії та показники сформованості полікультурної компетентності у майбутніх учителів географії

Критерії сформованості полікультурної компетентності у майбутніх учителів географії	Показники	Діагностичний інструментарій
Знанневий	Рівень теоретичних знань про полікультурну компетентність	Авторська анкета визначення особливостей сформованості полікультурної компетентності
	Рівень розвитку логічного мислення	Тест на логічне мислення М. Войнаровського
	Інтелектуальна лабільність	Методика «Інтелектуальна лабільність»
Емоційно-ціннісний	Емоційне ставлення до полікультурної компетентності	Авторська анкета визначення особливостей сформованості полікультурної компетентності
	Емоційна врівноваженість та стабільність	Особистісний опитувальник ЕРІ Г. Айзенка
	Емоційний інтелект	Методика «Емоційний інтелект» Н. Холла
Мотиваційний	Провідні мотиви професійної діяльності	Методика діагностики джерел мотивації Дж. Барбуто та Р. Сколла (Motivation Sources Inventory – MSI)
Практичний	Загальна ерудиція, знання мов	Авторська анкета визначення особливостей сформованості полікультурної компетентності
	Самоконтроль у спілкуванні	Тест на оцінку самоконтролю в спілкуванні М. Снайдера
	Рівень комунікабельності	Методика «Оцінка комунікативних вмінь» Л. Міхельсона

Мотиваційний критерій включає провідні мотиви професійної діяльності, що є рушійною силою для розвитку полікультурної компетентності. Сформовані внутрішні мотиви допомагають учителеві підтримувати інтерес до навчання та взаємодії з учнями різних культур, що важливо для створення ефективного освітнього процесу.

Практичний критерій охоплює такі показники, як загальна ерудиція та знання мов, що є важливими для взаємодії з різними культурами. Володіння кількома мовами підвищує можливості комунікації з учнями, що представляють різні етнічні та культурні групи. Самоконтроль у спілкуванні та рівень комунікабельності свідчать про здатність ефективно вести діалог та підтримувати конструктивні стосунки, навіть у ситуаціях міжкультурної взаємодії, що може бути джерелом конфліктів.

У відповідності до визначених критеріїв пропонуємо до використання такі діагностичні методики: авторська анкета визначення особливостей сформованості полікультурної компетентності, тест на логічне мислення М. Войнаровського, методика «Інтелектуальна лабільність», особистісний опитувальник ЕРІ Г. Айзенка, методика «Емоційний інтелект» Н. Холла, методика діагностики джерел мотивації Дж. Барбуто та Р. Сколла, тест на оцінку самоконтролю в спілкуванні М. Снайдера, методика «Оцінка комунікативних вмінь» Л. Міхельсона [4]

Авторська анкета для визначення особливостей сформованості полікультурної компетентності майбутніх учителів географії є інструментом для дослідження рівня обізнаності, емоційного ставлення та практичних навичок, що стосуються полікультурної взаємодії. Її призначення полягає у вивченні ступеня готовності студентів географічних спеціальностей до роботи в полікультурному середовищі та їхньої здатності до ефективної професійної діяльності в умовах культурної різноманітності.

Застосування вищезазначених методик дозволить оцінити різні аспекти розвитку полікультурної компетентності. Знаннєвий (когнітивний) компонент відображає високу теоретичну поінформованість студентів про полікультурні аспекти, зокрема навички логічного мислення й інтелектуальної лабільності. Аналіз емоційно-ціннісного компоненту дозволить побачити загальну емоційну стабільність і зростання таких якостей, як толерантність та емпатія, що важливо для міжкультурної взаємодії. Мотиваційний компонент, аналіз якого демонструє значний акцент на особистісно орієнтованих і соціально значущих мотивах, свідчить про зрілість внутрішніх переконань майбутніх вчителів у важливості взаємодії з учнями різних культур. Поведінковий компонент демонструє виражений інтерес студентів до культурної інтеграції, хоча рівень практичних навичок, як-от комунікативних умінь та здатності адаптувати стиль спілкування, ще потребує подальшого розвитку.

Майбутні вчителі повинні усвідомлювати важливість таких особистісних якостей, як толерантність та готовність до культурного діалогу [4]

Таким чином, використання авторської та інших запропонованих методик дозволить оцінити рівень сформованості полікультурної компетентності в майбутніх вчителів географії та виявити напрями подальших розвідок та напрацювань.

Список використаних джерел

1. Антонова О. Є. Вплив полікультурного середовища на розвиток обдарованості майбутніх педагогів. *Проблеми освіти* : збірник наукових праць. Вінниця-Київ. 2015. Вип. 82. С. 27–32.

2. Березюк О. С. Системний підхід до формування полікультурної компетентності майбутніх фахівців в сучасному освітньому просторі. *Професійна педагогічна освіта: системні дослідження*: монографія / за ред. Дубасенюк О. А. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. С. 193–209. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/18253/1/березюк.pdf> (дата звернення: 04.11.2024).

3. Березюк Ю. О. Дидактичні технології формування полікультурності майбутнього фахівця. *Українська полоністика*. 2020. Т. 18. С. 181–185.

4. Стинська В. В., Клепар М. В., Чинчой О. О. Формування полікультурної компетентності вчителів у сучасному освітньому просторі: особливості та виклики. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2023. № 211. С. 57–62. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2023-1-211-57-62>.

Григорій УСИК

РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ТА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РЕАЛІЗАЦІЇ ІДЕЙ ПЕДАГОГІКИ МИРУ СЕРЕД СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Ідеї педагогіки миру в сучасному світі набувають особливої актуальності в умовах глобальних викликів, зокрема збройних конфліктів, соціальних напружень та культурних протиріч. Ці ідеї базуються на фундаментальних принципах ненасильницької комунікації, взаємоповаги, діалогу та порозуміння між різними соціальними групами, етносами та культурами.

Педагогіка миру спрямована на формування світогляду особистості, який передбачає вирішення суперечностей шляхом конструктивного діалогу, розвиток толерантності та здатності до мирного співіснування. Її ключова мета полягає в трансформації суспільної свідомості від парадигми конфронтації до парадигми співробітництва, виховання молодого